Política i economia el 2017: un binomi inseparable

En aquests últims mesos, hem vist com els vaivens polítics s'han convertit en una variable clau a l'hora d'analitzar les perspectives econòmiques. La ciència econòmica ha incorporat tant aquesta nova realitat que alguns economistes ja parlen de cicles econòmico-polítics i estudien no solament els clàssics *shocks* tecnològics i monetaris, sinó també els *shocks* de caire polític. El 2017, aquesta dinàmica s'intensificarà, i el binomi format per política i economia serà inseparable. I és que Donald Trump estrenarà mandat després de la seva proclamació com a president dels EUA el 20 de gener i la UE haurà d'afrontar la negociació amb el Regne Unit i una agenda política farcida de cites electorals de primera magnitud, amb un esment especial per a les eleccions a França, als Països Baixos i a Alemanya.

En particular, hi ha dos factors relacionats amb l'esfera política que preocupen per les seves possibles repercussions sobre l'economia a nivell mundial. El primer és l'increment observat de la polarització política o, dit d'una altra manera, un augment del suport de les polítiques econòmiques extremes, o populistes, ja siguin de dretes o d'esquerres. El segon és un augment de la inestabilitat política. Com es pot apreciar als gràfics adjunts, a Europa s'ha observat, en els últims anys, un increment substancial de la polarització i de la inestabilitat política. Als EUA, també s'ha produït un augment de la polarització: segons el Pew Research Center, el 2014, el 92% dels votants republicans tenien posicions més conservadores que l'elector mitjà demòcrata (el 64% el 1994) i el 94% dels votants demòcrates tenien posicions més a l'esquerra que l'elector mitjà republicà (el 70% el 1994).

Suport electoral als partits populistes a Europa

Percentatge de vot (%)

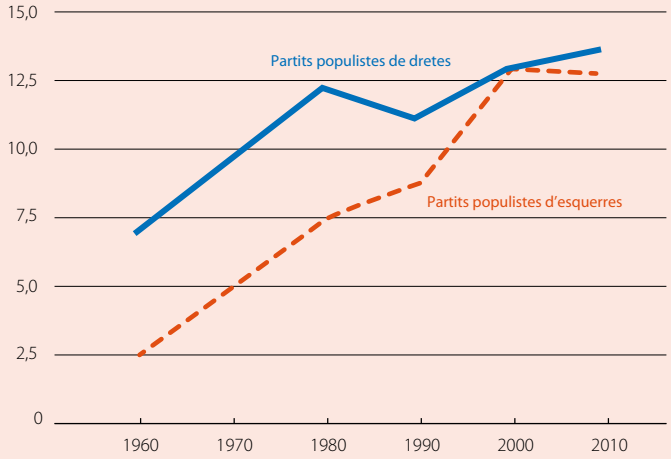

Font: *CaixaBank Research, a partir de dades d'Inglehart, R. i Norris, P. (2016), «Trump, Brexit, and the Rise of Populism».*

Existeix un ampli consens en la literatura econòmica sobre les conseqüències negatives que la polarització política i la inestabilitat política tenen per al progrés econòmic. Si ens centrem en el primer factor, la polarització política, segons la definició clàssica que va encunyar, al començament dels noranta, el famós economista del MIT Rudiger Dornbusch, el populisme és el conjunt de polítiques que prioritzen el creixement econòmic a curt termini sense tenir en compte els riscos que poden comportar, per exemple, en deteriorar els comptes públics a mitjà termini. Així, segons Dornbusch, el populisme pot tenir un impacte positiu a curt termini, tot i que això és enganyós, ja que, a mitjà termini, els desequilibris econòmics acaben provocant un ajust molt sever de l'economia.

Hi ha dos canals addicionals a través dels quals un augment de la polarització política sol perjudicar el creixement econòmic. D'una banda, la polarització dificulta l'acord entre els diferents agents de la societat, i, en molts casos, el responsable polític acaba optant per implementar una política econòmica que beneficia el seu electorat potencial, tot i que no sigui l'adequada per al conjunt de la societat. Aquest factor és especialment important en èpoques de bonança econòmica, ja que la major abundància de recursos permet al responsable polític dur a terme la seva agenda amb més facilitat. A més a més, això genera una política fiscal procíclica, quan l'ideal és implementar polítiques fiscals contracícliques, és a dir, estalviar en temps d'abundància per poder gastar més en temps de vaques magres i revitalitzar, així, l'economia.

El segon canal a través del qual un augment de la polarització política pot afectar negativament el creixement és que, en general, aquesta sol anar associada a un augment de la inestabilitat política i, per tant, de la incertesa.

L'economista de la Reserva Federal de Filadèlfia, Marina Azzimonti,[1] ha intentat quantificar en un article recent l'impacte sobre l'economia de la intensificació de la polarització política als EUA entre el 2007 i el 2012. Els resultats que obté posen de manifest que no es tracta d'un fenomen menor. Segons l'autora, a causa de l'augment de la polarització política, s'han perdut 1,75 milions de llocs de treball, la inversió va recular el 8,6% i el PIB es va contreure el 2%.

1. Vegeu Azzimonti, M. (2013), «The Political Polarization Index», Working Paper, núm. 13-41, Federal Reserve Bank of Philadelphia.

El segon factor que preocupa és l'augment de la inestabilitat política, més enllà de la que pugui haver generat l'augment de la polarització. Un augment de la inestabilitat incideix negativament sobre l'economia, ja que, com s'ha comentat, augmenta la incertesa, la qual, de retruc, pot comportar l'ajornament de decisions d'inversió i de contractació. De fet, si tenim en compte que, als països desenvolupats, en general, la inversió privada sol caure 1 p. p. el trimestre anterior a la celebració de les eleccions,[2] és evident que la incertesa que genera la inestabilitat política afecta les decisions econòmiques. Una xifra que, atesa la quantitat de processos electorals que se celebraran a Europa el 2017, és important tenir present. Així mateix, els economistes de l'FMI Ari Aisen i Francisco José Vega[3] mostren que la inestabilitat política sol anar associada a un menor creixement i que això és degut, sobretot, a una disminució en el creixement de la productivitat.

Ratings *de risc polític a la Unió Europea* *

Risc polític el 2016 (esc. 0-100)

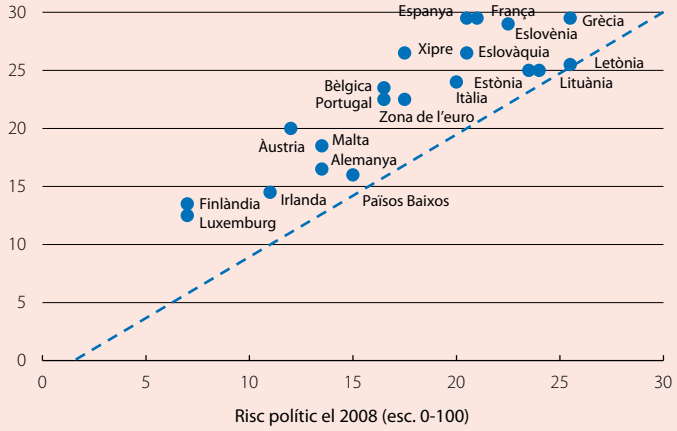

Nota: ** El nivell d'estabilitat política és una de les variables més importants per calcular aquests* ratings.
Font: *CaixaBank Research, a partir de dades del Banc Central Europeu i de PRS Group.*

Si ens centrem ara en Europa, i més enllà de l'augment de la polarització i de la inestabilitat política, el carregat calendari electoral previst per al 2017 també podria renovar temporalment la pressió sobre les finances públiques. I és que, tal com expliquen els economistes de Harvard Alberto Alesina i Matteo Paradisi en un estudi recent,[4] els governants tendeixen a promoure polítiques fiscals més expansives a l'avantsala de les eleccions amb l'objectiu d'augmentar les opcions de revalidar el mandat. Un fenomen que s'intensifica si el resultat electoral és obert. I si alguna cosa caracteritza les conteses electorals previstes a Europa l'any vinent és, precisament, que el resultat sembla, a dia d'avui, força obert. En aquest sentit, un estudi recent de Goldman Sachs apunta, precisament, que aquest factor generarà un notable relaxament fiscal a França, a Alemanya i a Itàlia.

En definitiva, el 2017 serà un any clau a nivell polític tant als EUA com a Europa, i això tindrà importants derivades en l'àmbit econòmic. En particular, existeix una preocupació fundada sobre com la polarització i la inestabilitat política es poden traduir en una intensificació de la incertesa econòmica i en un augment dels desequilibris macroeconòmics. I és que l'empitjorament de la situació política podria fer trontollar el projecte comú europeu i agreujar la pèrdua de mecanismes de cooperació multilaterals. Que no succeeixi requerirà cintura política i visió de futur per part de tots.

Javier Garcia-Arenas
Departament de Macroeconomia, Àrea de Planificació Estratègica i Estudis, CaixaBank

2. Vegeu Canes-Wrone, B. i Ponce de Leon, C. (2015), «Electoral Cycles and Democratic Development», Princeton Working Paper.
3. Vegeu Aisen, A. i Veiga, F. J. (2011), «How Does Political Instability Affect Economic Growth», IMF Working Paper.
4. Vegeu Alesina, A. i Paradisi, M. (2014), «Political Budget Cycles: Evidence from Italian Cities», NBER Working Paper.